

TEORIE ČTYŘ KONZERVAČNÍCH PRINCIPŮ



Myra Estrin Levine

Teorie čtyř konzervačních principů

- kategorie modelů energetických polí a modelů konzervace
- neměla v pláň vytvořit teorii (podněty v organizačních strukturách a ve vzdělávání ji poskytlo řadu podnětů)
- 1967 – uveřejněny první principy teorie
- 1988 – objasnila své teorie v kapitole Konzervační principy: o dvacet let později v knize Riehl – Sisca, koncepční modely ošetrovatelské praxe

Teoretická východiska

- holistická filozofie
- poznatky z biologie, fyziologie, fyziky, sociálních a duchovních věd a další

Asumpce

- **Integrita znamená jednotu, celistvost**
- **Jedinec jako celek je více než jeden jednoduchý souhrn jeho jednotlivých částí**
- **Celistvost zdůrazňuje zdravé, organické, progresivní, dílčí změny mezi různými funkcemi a částmi celku**
- **Kapacita jednotlivce se přizpůsobuje podmínkám prostředí, přičemž se spouštějí organické reakce: senzorické reakce, zánětlivé reakce, reakce na stres a reakce typu: boj versus útek**
- **Pozorování celku závisí na poznání organizace a vzájemné závislosti pozorovaných fenoménů**

Hlavní jednotky

Cíl ošetřovatelství	Obnovení a udržení (zachování, konzervace) celistvosti jedince
P/K	Holistická bytost, otevřený systém s projevy poruchy vlastní integrity
Role sestry	Podporovat obnovení a udržení zdraví
Zdroj potíží	Vnější prostředí
Ohnisko zásahu	Oblasti změn
Způsob zásahu	Prostřednictvím 4 konzervačních principů, cestou podpory a konzervace neporušených oblastí, obnovy a následné konzervace problémových oblastí a pozitivního ovlivňování vhodných způsobů adaptace
Důsledky	Adaptivní odpovědi P/K, kt. odrážejí obnovenou integritu

Metaparadigmatické koncepce

Osoba

- je taková, jak se ona sama sebe vnímá, je to její pocit identity
- každý jedinec je individuum, individuální organizmus, aktivní bytost schopná vybírat si, třídit, vytvářet a měnit prostředí
- jedinec dosahuje integrity vnějšího a vnitřního prostředí prostřednictvím adaptačních schopností a mechanismů.
- změna je pro život jedince charakteristická a adaptace je metodou změny

Metaparadigmatické koncepce

Prostředí

- kontext, ve kt. jedinec žije vlastní život
- není jen pasivní pozadí, ale jedinci jsou jeho aktivní součástí
- dělí se na vnější a vnitřní
- ve vnější probíhá životní proces jedinců, kt. má směr, příčinu a význam; zahrnuje adaptace na síly a vlivy prostředí
- vnitřní je zdrojem integrovaných odpovědí jedince

Metaparadigmatické koncepce

Zdraví

- znamená celistvost jedince a jeho úspěšnou adaptaci na prostředí
- je sociálně determinováno, neznamená jen nepřítomnost patologických fenoménů a podmínek

Nemoc

Projev úsilí jedince o ochranu vlastní celistvosti, projevem porušené/nesprávné adaptace jedince na vnější vlivy prostředí

Metaparadigmatické koncepce

Ošetřovatelství

- činnost sestry, kt. má dokončeno odborné ošetřovatelské vzdělání, kt. musí vždy odrážet aktuální teorie o zdraví a nemoci
- je prakticky realizováno v interakci sestra – P/K

Koncepce teorie

Adaptace:

- **proces změny**, kt. si jedinec v realitě svého prostředí **zachová vlastní identitu**
- je otázkou sil jedince
- výsledek = zachování současného stavu, nebo jeho změna
- úspěšné adaptační procesy vedou k ochraně a stabilitě organismu, jedince

Koncepce teorie

Konzervace a konzervační principy
conservatio = udržení, zachování

4 konzervační principy:

Princip zachování energie

Princip zachování strukturální integrity

Princip zachování osobní integrity

Princip zachování sociální integrity

Princip zachování energie

- Jedinec potřebuje **energetickou rovnováhu** a konstantní **obnovování energie pro udržení** (zachování, konzervaci) svých životních aktivit a životního procesu
- Nejvíce energie P/K odčerpávají procesy hojení a stárnutí
- Sestra má P/K pomáhat udržovat a obnovovat energii

Princip zachování strukturální integrity

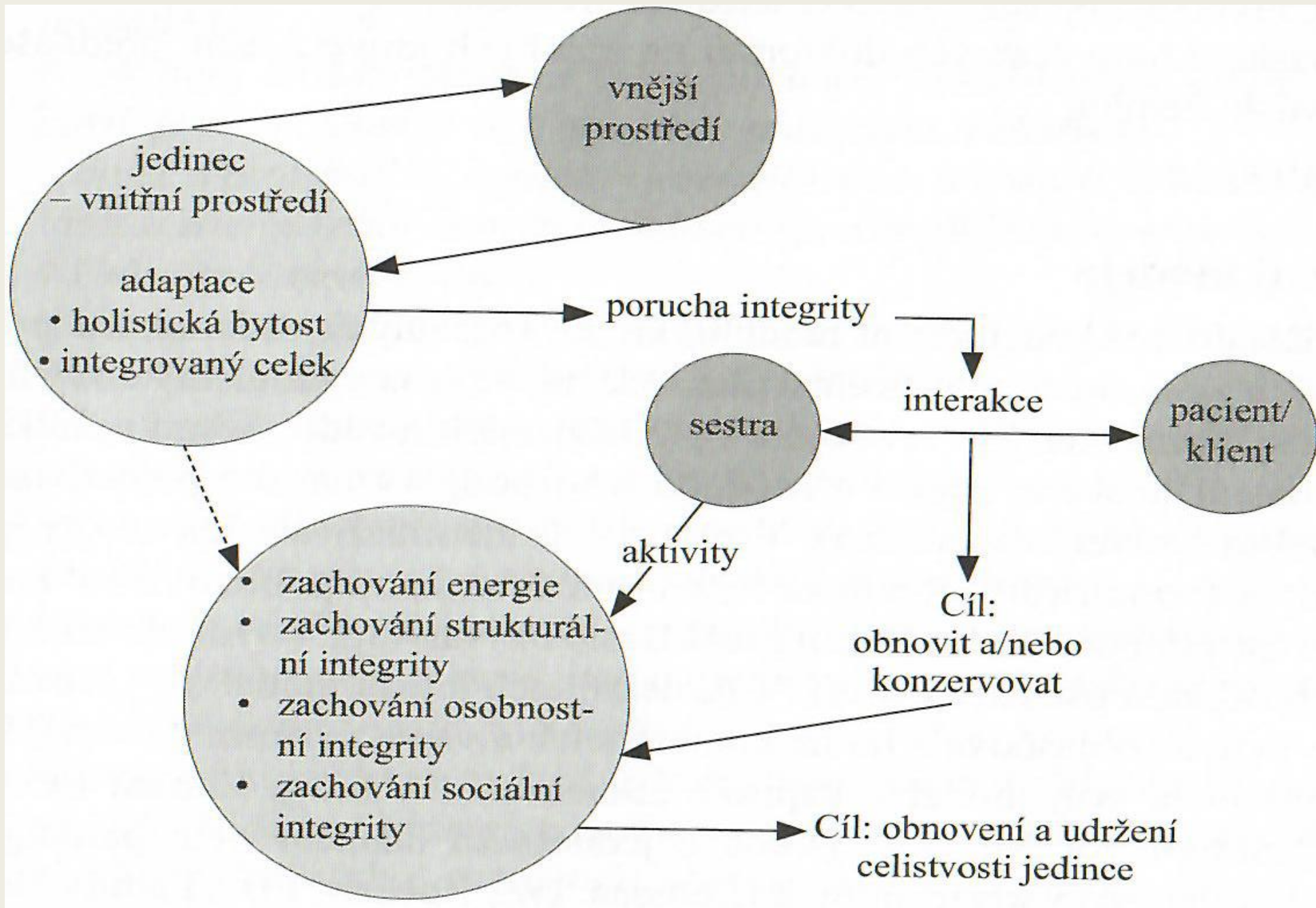
- Zaměřen na **udržení celistvosti jednotlivých struktur i celku** (fyzická oblast), nebo **její obnovení a následnou konzervaci**
- Hojení je proces obnovy strukturální integrity
- Sestra musí poškozenou tkáň (oblast) obnovit, lze toho dosáhnout pokud včas rozezná funkční změny a ohraničí je

Princip zachování osobní integrity

- **Zaměřen na sebehodnocení a význam identity jedince** (projev osobnostní integrity a celistvosti), na jejich udržení nebo obnovu a následnou konzervaci
- Sestra – udržení osobnostní integrity P/K nebo v případě jejího porušení se snaží o obnovení a následné udržení
- Sestra musí projevovat P/K úctu, respekt, oslovovat jménem, respektovat přání
- Během ošetřování – soukromí v prostředí, vést a podporovat správné obrany jedince

Princip zachování sociální integrity

- Sociální interakce v souvislosti se zdravím
- Zaměření sestry na udržení sociální integrity P/K, nebo její obnovu (v případě porušení) a následnou konzervaci
- Život jedince získává význam prostřednictvím sociální integrace, proto má zdraví sociální kontext
- Interakce sestra - P/K = sestra naplňuje profesionální roli, vytváří interpersonální vztahy; stará se o rodinné příslušníky, pomáhá P/K při saturaci spirituálních potřeb, obnovuje a udržuje jeho sociální integritu



Model M. E. Levine u seniora (Machová, 2009)

- Osoba (senior)
- Prostředí (vnější a vnitřní)
- Zdraví (zdraví seniora fyzické, psychické i sociální)
- Ošetřovatelství (geriatrické ošetřovatelství)

Princip zachování **energie** u seniora

- zachování **energetické rovnováhy a obnovování energie** za účelem schopnosti člověka provádět běžné denní aktivity a v podstatě zachovat si život
- v péči o seniora se sestra zaměřuje především na:

příjem potravy, problematiku dýchání, faktory zvyšující nároky organismu na energii (stres, bolest, proces hojení ran).

Tzn. typické oše. Dg. - nedostatečná výživa, únava, porušená energie, neefektivní dýchání, porušená kožní integrita a bolest.

Intervence sestry = zaměření na zajištění rovnováhy v příjmu a výdeji energie i v situaci zvýšené potřeby organismu

*Princip zachování **strukturální integrity** seniora*

- zaměřen na fyzickou část organismu, tzn. na funkční změny v organismu člověka (nejvíce funkčních změn v organismu probíhá ve stáří a v nemoci)
- ve stáří se setkáváme s řadou chronických onemocnění, která s sebou přinášejí mnoho ošetrovatelských problémů (*typické problémy s vyprazdňováním moči a stolice, poruchy pohybové aktivity a s tím související častý výskyt pádů, porucha smyslového vnímání*)

Princip zachování **osobnostní** integrity

- zaměřen na osobnost člověka, zachování jeho **identity**, zachování **myšlenkových procesů**, vnímání, poznávání, hodnotový systém.
- typické změny ve stáří - psychické změny (ztráta paměti, změny osobnosti, demence, deprese a poruchy orientace)
- Základ ošetrovatelské péče zaměřené na osobnostní integritu: *správná **komunikace** se seniorem, respektovat jeho **autonomii**, zacházet s ním jako s holistickou bytostí.*

Každý P/K má právo spolurozhodovat o poskytované péči, pokud to jeho fyzický a psychický stav dovoluje

Princip zachování sociální integrity

- zaměřen na sociální interakce seniora v souvislosti se zachováním zdraví.
- Součástí sociální integrity je P/K **rodina, příbuzní, známí**, ošetrovatelský personál – všichni mohou P/K pomoci v zachování a obnovení zdraví.
- Saturace spirituálních potřeb